

LAUSUNTOKYSELY: Hallituksen esitykset eduskunnalle laeiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta ym. sekä laiksi kotoutumisen edistämisestä

Tervetuloa vastaamaan lausuntokyselyyn I) luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, laiksi alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta ja laiksi yksityisistä rekrytointipalveluista sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta sekä II) luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä.

I. Esitys sisältää kolme uutta lakiehdotusta:

1. lakiehdotus: laki julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista
2. lakiehdotus: laki alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta
3. lakiehdotus: laki yksityisistä rekrytointipalveluista.

Seuraavat voimassa olevat lait kumottaisiin:

- laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012)
- laki työllistymistä edistävistä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014)
- laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (7/2014)
- laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi (9/2013)
- laki sosiaalisista yrityksistä (1351/2003).

Lisäksi muutettaisiin työttömyysturvalakia ja eräitä muita lakeja.

II. Esitys laiksi kotoutumisen edistämisestä

Esitys sisältää ehdotuksen laiksi kotoutumisen edistämisestä, joka korvaisi voimassa olevan lain (1386/2010).

Lausuntopyyntöaineistossa on kyselylomake pdf-muotoisena.

Lausunnot pyydetään antamaan 16.6.2017 klo 16.15 mennessä.

Huom! Kyselyn avovastaus-kenttien enimmäispituus on 4000 merkkiä. Mikäli tämä ei riitä, voitte lähettää lausuntonne myös sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo@tem.fi .

Kyselyyn vastaamista ei ole mahdollista välillä keskeyttää, vaan kyselyyn on vastattava kerralla. Kyselyssä ei myöskään pysty palaamaan taaksepäin aiemmalle sivulle tarkistamaan tai muuttamaan vastausta sen jälkeen kun "Seuraava"-painiketta on painettu. Kysely on suomenkielinen, mutta vastaukset voi antaa myös ruotsiksi.

Vastauksen lähettäminen: Kun vastaus on valmis, paina kyselylomakkeen lopussa olevaa "Lähetä" -painiketta. Tämän jälkeen kyselystä aukeaa "Kiitos-viesti", mikä osoittaa, että vastaus on lähtenyt onnistuneesti.

Ole ystävällinen ja kirjoita sähköpostiosoitteesi:

TAUSTATIEDOT

1) * Vastaajataho

- kunta
- maakunnan liitto
- muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
- julkisomisteinen yhtiö
- ministeriö
- ELY-keskus
- TE-toimisto
- aluehallintovirasto (AVI)
- muu valtion viranomaisen
- järjestö
- joku muu, mikä

2) * Vastaajatahon virallinen nimi

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

1. Laki julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista

Ehdotetun julkisia rekrytointi- ja osaamispalveluja koskevan lain keskeisenä sisältönä olisi työnhakijan palveluprosessin määrittely (2 luku) sekä niiden rekrytointi- ja osaamispalveluiden määrittely, joita jokaisessa maakunnassa olisi oltava tarjolla (3 luku). Rekrytointipalveluna maakunnan tulisi välittää tietoa osaavan työvoiman saatavuudesta ja työtilaisuuksista, antaa rekrytointiin ja työnhakuun liittyvää neuvontaa sekä yhteen sovittaa työtilaisuuksia ja työnhakijoita. Osaamispalveluna maakunnassa tulisi olla tarjolla ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä kasvupalvelukoulutusta. Maakunta voisi lisäksi järjestää muita rekrytointia ja työnhakua tukevia sekä osaamista kehittäviä palveluja. Muista palveluista määriteltäisiin tarkemmin ainoastaan työkokeilu (4 luku). Muutoin palveluiden sisältöä ei määriteltäisi.

3) 1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

HE:n mukaan laissa säädetään palvelujen tarjoamisen tasapuolisuudesta. Tässä yhteydessä olisi hyvä nostaa esiin erikseen myös henkilöasiakkaiden yhdenvertaiset mahdollisuuden saada julkisia palveluja esimerkiksi määrittelemällä palveluminimi, jotta ei synny liian suuria maakuntien välisiä eroja.

Tällä hetkellä on mahdollista osallistua myös muun kuin oman TE-toimiston järjestämään TE-palveluun, säilyykö tämä mahdollisuus myös maakuntien vastatessa palveluiden järjestämisestä?

Uudistuksen yhteydessä lakkautetaan työllisyyspoliittinen avustus, jota erityisesti kolmassektori on hyödyntänyt tuottaessaan palveluja heikossa työmarkkina-asemassa oleville työnhakijoille. Uudistuksessa tulisi kiinnittää huomiota 3.sektorin toimintaedellytysten säilyttämiseen, sillä kolmassektorilla on hyvää osaamista työmarkkinoilla heikommassa asemassa olevien henkilöiden tukemisessa. Muilta osin nyt lakkautettavat etuudet ovat työllisyyden kannalta vähämerkityksisiä.

4) 2 luku Työnhakijan palveluprosessi, kommentit:

Rekrytointi- ja osaamispalveluiden tasapuolisuuden ja tasa-arvoisuuden varmistamiseksi olisi perusteltua pitää viranomaistyönä palvelutarpeen arvioiminen ja palveluihin ohjaaminen. Nämä palvelut on syytä pitää viranomaistyönä mm. sen vuoksi, ettei synny minkäänlaista "rahoitusautomaattia" sen suhteen, että esimerkiksi palvelutarpeen arvioi ulkopuolinen taho, joka aina ohjaa asiakkaat saman palvelutarjoajan palveluihin ja näin maakunnan tehtäväksi jää vain rahoittaa tämä kokonaisuus. Tarpeen mukaan työnhakijan informoiminen voitaisiin hankkia hallinnon ulkopuoliselta toimijalta. Näiden edellä kuvattujen perusneuvontatehtävien avulla maakunnanviranomaiset myös saavat ja ylläpitävät asiakastuntemusta, joka on osuvan palvelujen hankinnan kannalta keskeistä. Kaiken kaikkiaan työttömien palvelujen uudistamisessa tulisi noudattaa "yhden luukun"-periaatetta, jotta työnhakija ei joudu etsimään monesta lähteestä tarvitsemaansa tietoa ja palveluja.

Verkkopalvelu on jo nyt käytössä työnhaun aloitukseen, mutta ei onnistu aivan kaikilta – valmiudet (tekniset ja/tai toimintakykyyn liittyvät syyt) eivät riitä, tarvitaan mahdollisuus henkilökohtaiseen työnhaun aloitukseen sekä prosessiin jatkuessa myös mahdollisuus kasvokkain tapahtuvaan palvelutarpeen arvioimiseen.

Työnhakusuunnitelmasta luopuminen on hyvä uudistus verrattuna nykytilanteeseen. Työnhakusuunnitelmia ei ole käytännössä pystytty laatimaan riittävästi, ja ajoittain on työnhakusuunnitelman puuttuminen jopa hidastanut palveluihin pääsemistä.

5) 3 luku Rekrytointi- ja osaamispalvelut, kommentit:

Laki antaa mahdollisuuden alueen tarpeiden mukaisesti työllistämistä edistävien palvelujen hankintaan, palveluita ei säädellä tarkkaan, mikä antaa joustoa. Kasvupalvelukoulutusta ja sen opiskelijavalintaa koskevissa säädöksissä (3 luku § 15–16) tulisi painottaa lähtökohtana työllisyyden edistämistä.

Palveluiden nimityksiin olisi hyvä kiinnittää huomiota. Esimerkiksi nimitykset "osaamispalvelut" ja "kasvupalvelukoulutus" eivät linkitä palveluja elinkeinoelämän ja työvoiman kehittämiseen vaan ennemminkin koulun ja varhaiskasvatuksen maailmaan.

6) 4 luku Työkokeilu, kommentit:

Mahdollisuuksia hyödyntää työkokeilijaa ilmaisena työvoimana tulisi ehkäistä. Lakiin tulee kirjata yksiselitteisesti se, että työnantaja vastaa työkokeilijan ohjauksesta. Huomiota tulisi myös kiinnittää esim. yritysten väliseen kilpailutilanteeseen huomioiden työkokeilijat tai muut palkatta yrityksissä työskentelevät suhteutettuna palkallisen työvoiman määrään. Pitäisi myös pystyä varmistamaan se, että työkokeilija saa palautteen työkokeilupaikasta.

Työkokeilu nousee HE:ssä isoon rooliin verrattuna muihin palveluihin, sillä työkokeilulle on omistettu oma luku ja useita pykälää. Samalla se on palveluista selkeimmin profiloitu. Voiko ohjata ajattelua siihen, että työkokeilu nousee esiin "tärkeimpänä" palveluna?

7) 5 luku Työllistämismääräys, kommentit:

Työllistämisvelvoite on säädöksiltään monimutkainen ja hallinnolliselta työltään raskas. Iäkkäämmät työnhakijat saavat työllistämisvelvoitteen nojalla määräaikaisen palkkatuella tuetun työsuhteen. Työsuhteet eivät pääsääntöisesti jatku tukijakson jälkeen, niinpä velvoitteen vaikutus työllisyydelle on vähäinen. On mahdollista, että työllistämisvelvoite kumotaan ja iäkkäämpien ansiosidonnainen työttömyysetuus turvataan muilla keinoin. Vaihtoehtoisesti ja ensisijaisesti lakiin voitaisiin lisätä jokin kannuste työnantajille, joka ennaltaehkäisi ikääntyvien ihmisten irtisanomisia ja terveydellisistä syistä johtuvia työsuhteiden päättymisiä. Molemmissa ryhmissä työmarkkinoille paluu on äärimmäisen vaikeaa.

HE:n 5 luku 28 § ja 29 § määrittää työllistämisvelvoitteen perusteella järjestettävän työ eri tavoin. Pykälän 28 mukaan riittää kestoltaan työssäoloehdon täyttävä työ ja pykälässä 29 edellytetään työllistämisvelvoitteen perusteella järjestettävän työn olevan vähintään kokoaikatyötä. Näitä pykäläiä pyydetään selkeyttämään.

HE:n 5 luku 28 § "työttömälle työnhakijalle turvataan mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen..." Kuntoutuspalveluja ei määritellä rekrytointi- ja osaamispalveluista annetussa HE:n, tulisiko em. palvelut poistaa myös tästä pykälästä?

8) 6 luku Erinäiset säännökset, kommentit:

Maakuntaa koskevan tiedonluovuttamisvelvoitteen osalta (§ 32) on varmistettava, että maakunnalla on mahdollisuudet em. velvoitteensa hoitaa. Palveluihin ohjaamisen ja niiden tuottamisen hajauttaminen usealle toimijalle hankaloittaa tietojen ajantasaisuuden varmistamista.

9) 7 luku Voimaantulo, kommentit:

2. Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta

Alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta annettavalla lailla on tarkoitus siirtää maakunnan liittojen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten rahoitustehtäviä perustettaville maakunnille ja Uudenmaan kuntayhtymälle. Lisäksi laissa olisi tarkoitus säätää eräistä ministeriöiden myöntämistä tuista. Laki koskisi sekä kansallista varoista että Euroopan unionin varoista myönnettäviä tukia. Tukimuodot pysyisivät pitkälti nykyisen kaltaisina ja suurin muutos koskisivatkin tukea myönnettäviä tahoja, joita olisivat yleensä maakunnat.

10) 1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

11) 2 luku Yritykselle myönnettävät tuet, kommentit:

Henkilölle myönnettävän starttirahan muuttuminen yritykselle myönnettäväksi tueksi on merkittävä muutos. Muutos on linjassa kasvupalveluiden idean kanssa, mutta se voi korottaa kynnystä yrityksen perustamiseen erityisesti silloin, kun harkitaan palvelualan mikroyrityksen perustamista. Yrittäjän toimeentulon turvannut starttiraha on antanut aikaa asiakaskunnan kasvattamiseen ja toimeentulon varmistamiseen yrityksen tuoton kautta. Muutos vaikuttaa erityisesti osakeyhtiön perustamistilanteessa, kun yhtiössä on useita osakkaita. Ehdotettu muutos muuttaa myös nykyisenkaltaisen starttirahan hyvin

merkittävästi. Hyvää nykyisessä järjestelyssä on ollut se, että se on hyvin asiakaslähtöinen. Perinteisillä yritystuilla ei välttämättä ole samaa mielikuvaa.

12) 3 Luku Voittoa tavoittelemattomalle oikeushenkilölle myönnettävät tuet kehittämis- ja investointitoimintaan, kommentit:

HE:n sisältyvissä säädöksissä ei määritellä tuettavia kustannuksia, tuen kestoja tai määriä, joten säädösten merkitystä on vaikea arvioida.

13) 4 Luku Palkkatuki, kommentit:

Maakunnalla on paremmat edellytykset suoriutua palkkatuen myöntämisperusteiden arvioimisesta, jos maakunta itse vastaa osasta asiakaspalvelutehtävistä (palvelutarpeen arvioiminen, palveluihin ohjaaminen ja työnhakijan informoiminen). Maakunnan vastuuttaminen päätöksen tekijäksi helpottaisi myös tukikriteerien samankaltaisuuden ja läpinäkyvyyden varmistamista eri maakunnissa.

Palkkatuen säädöksiä tulisi virtaviivaistaa siten, että työnantajan olisi helpompi ennakoida tuella palkattavasta henkilöstä maksettava tuki esimerkiksi muuttamalla tuen perusteeksi tietty aika työttömänä työnhakijana (nyk. JTYPL:n määritelmän mukainen työttömyys, joka ei tilastoidu järjestelmiin), vähentämällä tuen tukisummien porrastusta ja/tai siirtymällä kiinteisiin tukisummiin. Nykyisessä mallissa työnantajat tarvitsevat melko paljon tapauskohtaista neuvontaa. Työttömyyden keston eli tukiprosentin määrittäminen vaatii TE-toimiston asiantuntijan työpanosta ja tukea haettaessa erityisesti pienten työnantajien on vaikea hahmottaa esim. palkkauskustannusten määrää, joista tukiosuus lasketaan. Kiinteä tukisumma määrätylle aikajaksolle olisi helppo myös viestiä työntajien suuntaan. Selkeys myös lisäisi palkkatuen kysyntää.

14) 5 Luku Tuen hakeminen, myöntäminen ja maksaminen, kommentit:

HE:n § 29 mukaan tuen maksamisen hakemiselle voidaan asettaa määräaika. Kun kyseessä on viranomaispalvelu, olisi tuen saajien näkökulmasta selkeintä noudattaa samoja laissa säädettyjä määräaikoja. Tuen saajissa on myös toimijoita, jotka asioivat eri maakuntien alueilla ja kirjavat käytännöt perusasioissa aiheuttavat turhia sekaannuksia.

15) 6 Luku Tuen palauttaminen ja takaisinperintä sekä maksatuksen lopettaminen, kommentit:

16) 7 Luku Euroopan unionin rakennerahastoja koskevat erityissäännökset, kommentit:

17) 8 Luku Erinäiset säännökset, kommentit:

18) 3. Laki yksityisistä rekrytointipalveluista. Kommentit:

Vuodesta 2019 alkaen yksityisillä rekryointipalveluilla lienee entistä useammin kaksi roolia yhtä aikaa eli ne tuottavat rekryointipalveluja sekä ns. yksityisille markkinoille että ovat palveluntuottajana sopimussuhteessa maakuntahallintoon tuottaen kasvupalveluita työnantajille ja työttömille työnhakijoille. Kasvupalveluihin liittyyneen jatkossakin työttömyysturvaseuraamuksia, jos työtön ei noudata määräaikoja tms. reunaehtoja. Toimijoille tulisi saada työmarkkinatorille tai muihin palveluntarjoamisen välineisiin selkeät pelisäännöt, jotta palvelunkäyttäjä voi tietää onko osallistumassa palveluun, johon liittyy työttömyysturvavelvoitteita vai muunlaiseen palveluun.

Samanaikaisesti olisi tärkeää varmistaa erilaisten palveluntuottajien palveluiden ketjuttamisen mahdollisuus vaivattomasti ja helposti ilman kynnyksiä tai raja-aitoja, jotta palveluiden yksilöllinen räätälöinti onnistuu nykyistä helpommin.

19) 4. Laki sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta. Kommentit:

5. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

Työttömyysturvalain keskeisimmät muutokset koskevat työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyvien tehtävien siirtämistä TE-toimistoilta työttömyyskassojen, Kansaneläkelaitoksen ja maakuntien hoidettavaksi. Tehtävien siirtämisestä säädettäisiin pääosin 11 – 14 luvussa.

Lisäksi työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää muutettaisiin siten, että keskeistä jatkossa olisi työnhakijan aktiivisen työnhauksen seuraaminen. Tätä koskevat säännökset olisivat pääosin 2 a luvussa.

20) 1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

Työttömyysturva-asioiden hoitamiseen olisi hyvä löytää ratkaisut, joihin sisältyy mahdollisimman vähän sitä, että samaa asiaa joutuu selvittämään monen tahon kanssa.

Työttömyysturva-asioiden käsittelyn hajauttaminen edellyttää todella hyvää, riittävää valmistelua (vrt. toimeentulotuen käsittelyn siirtyminen KELAlle). Samoin työttömyysturvapäätösten soveltamisosaamista tarvitsevat myös ostopalveluntuottajat, jotka ohjaavat asiakkaita erilaisiin palveluihin (mitä etuisuutta palvelussa saa tai ei saa, missä kohdin tulee ilmoittaa mahdollisesta työttömyysturvaetuuteen mahdollisesti koskevan ”rikkeen” työttömyysturvaa käsitteleville tahoille, ym.) – työttömyysturvaneuvonnasta vastaavien tahojen osaamisen varmistaminen keskeinen tehtävä muutoksen käynnistyessä.

21) 2 luku Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset, kommentit:

Palveluntuottajille siirretään esim. työnhakijaksi ilmoittautumiseen liittyvää viranomaisvastuuta. Palveluntuottajan intressissä on pääsääntöisesti tulla mahdollisimman monen työnhakijan valitsemaksi, jolloin työnhakijalle negatiivisia seuraamuksia tuottavien asioiden raportoiminen työttömyysturvasta voi jäädä toissijaiseksi tehtäväksi.

22) 2 a luku Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely, kommentit:

Työnhakijoille asetettavaan hakuvelvoitteeseen sisältyy ajatus siitä, että työttömyys johtuu työnhakemisen vähäisyydestä eikä työpaikkojen vähäisestä määrästä suhteessa työttömiin. Työllisyysasteen nostamisessa keskeistä on löytää keinoja lisätä rekrytointeja. Viikoittainen työnhakuvelvoite tulee aiheuttamaan paljon hallinnollista työtä (esim. työnhakijoiden unohdusten/erehdysten korjaaminen), eikä esitys tältä osin ole linjassa norminpurkutalkoiden kanssa.

Määrällinen työpaikkojen hakutavoite sopii työkykyisille, työmarkkinakelpoisille henkilöille alueilla, joilla työtä on tarjolla. Kaikilla alueilla ja kaikille työnhakijoille se ei kuitenkaan ole oikeudenmukaista eikä tarkoituksenmukaista. Lain perusteluissa mainitaan tarvittaessa myös muusta mahdollisesta aktiivisuuden osoituksesta kuin määrällisestä työnhakemisesta. Tämä tulisi määritellä todella huolellisesti, jotta työnhakijoiden yhdenvertainen kohtelu toteutuu.

Työnhakijana on runsaasti asiakkaita, joiden toimeentulona on työmarkkinatuki, vaikka heillä ei ole realistisia mahdollisuuksia päästä työelämään (esim. Ikääntyneet työnhakijat, maksimiajan 300 pv sairaspäivärahaa saaneita, joiden terveydentilan ei ole 300 päivän jälkeen muuttunut paremmaksi, mutta eläkehakemus on hylätty, tai mielenterveyskuntoutujat, päihderiippuvaiset, asunnottomat, vankilasta vapautuvat, ammatillisen koulutuksen mukautettuna suorittaneet jne.). Osa tästä asiakaskunnasta tulee tarvitsemaan säännöllisesti kädestä pitäen apua, jotta pystyy aktiivisuutensa vaaditulla tavalla osoittamaan.

23) 5 luku Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

24) 6 luku Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

25) 7 luku Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

26) 9 luku Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

27) 10 luku Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

28) 10 a luku Kulukorvaus, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

29) 11 luku Toimeenpanoa koskevat säännökset, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

30) 12 luku Muutoksenhaku, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

31) 13 luku Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset, kommentit:

Työttömyysturvan toimeenpanossa tarvittavien tietojen kerääminen suoraan myös esim. palveluntuottajilta voi heikentää tietojen luotettavuutta (palveluntuottajilta voi puuttua asiantuntemusta tai motivaatiota tuottaa tietoja).

32) 14 luku Erinäisiä säännöksiä, kommentit:

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

33) Vuorotteluvapaan toimeenpanoon liittyvät tehtävät siirrettäisiin TE-toimistoilta työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle. Lisäksi tehtäisiin vuorotteluvapaasijaista koskevia muutoksia. Kommentit:

Muutoksiin liittyviä muita lakeja:

- **Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta**

- **Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta**

- **Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta**

- **Laki valtion virkamieslain 5 a §:n muuttamisesta**

- **Laki valmiuslain 99 §:n muuttamisesta**

- **Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta**

34) Kommentit muutoksiin liittyvistä laeista:

Laki kotoutumisen edistämisestä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kotoutumisen edistämisestä. Voimassa oleva laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) kumottaisiin. Lain tarkoituksena olisi edistää kotoutumista ja hyviä väestösuhteita. Esityksessä säädettäisiin kotoutumisen edistämisestä selkeästi ja johdonmukaisesti ottaen

huomioon maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä aluekehitys- ja kasvupalvelu-uudistusten edellyttämät kotouttamista koskevat muutostarpeet. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kotoutumista edistävästä palveluista ja viranomaisten tehtävistä kotoutumisen edistämiseksi samoin kuin kotouttamisen yhteensovittamisesta ja seurannasta hallinnon eri tasoilla. Kotoutumisen edistämisen suunnittelu ja kehittäminen yhteen sovitettaisiin maakunnan ja kunnan muun suunnittelun kanssa.

35) 1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

Lakiesityksen yleiset tavoitteet ovat kannatettavia, tosin työperäistä maahanmuuttoa ei ole huomioitu riittävästi. Kotouttamispalveluiden sisältöä olisi hyvä raamittaa valtakunnallisesti, jotta maahanmuuttajien tasapuoliset palvelumahdollisuudet on turvattu maakunnasta riippumatta. Lisäksi joitakin peruskysymyksiä olisi tehokkainta linjata valtakunnallisesti esim. aikajänne, jolla keskeytynyttä kotouttamisprosessia jatketaan, tulkin käyttäminen viranomaisen laskuun (mahdollista tarvittaessa esim. maksimissaan viisi ensimmäistä Suomessa asuttua vuotta).

36) 2 luku Kotoutumista edistävät palvelut, kommentit:

9 § Neuvonnan ja ohjauksen osalta tulevien maakuntien tulee huolehtia siitä, että perustietoaineistoa täydennetään maakunnan omien olosuhteiden ja tarjottavien palveluiden mukaiseksi.

11 § Tarvitaanko perheiden lapsille oma alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma? Eikö perusopetuksen normaali suunnitelma riitä?

14 § Kotoutujien asiat linkittyvät useiden viranomaisten vastuualueille (poliisi, maistraatti, kunnat yms.) ja kotouttamistyötä tehdään tiiviinä viranomaisten keskinäisenä yhteistyönä. Palveluihin liittyvät viranomaisvastuulla tehtävät päätökset eivät tule kotoutumisprosessista poistumaan, niinpä tulee tarkkaan arvioida, mitä on mahdollista siirtää palveluntuottajien vastuulle, jotta esim. viranomaisyhteistyön sujuvuus ei kärsi, eikä kotouttamisprosessiin tule pullonkauloja asian siirtyessä vaikkapa osittain palveluntuottajalle.

37) 3 luku Kotoutumisen edistäminen maakunnassa, kommentit:

Kuten rekrytointi- ja osaamispalveluissakin, on maakunnan asiantuntemuksen ylläpitämiseksi tärkeää, että maakunnalla säilyy myös kotoutujien osalta palvelutarpeen arviointiin, neuvontaan ja tiedottamiseen liittyvät tehtävät omana työnä.

24 § Varsinais-Suomen ELY-keskus esittää harkittavaksi alueellisten etnisten suhteiden neuvottelukunnan toiminnan sisällyttämistä osaksi maahanmuuttoasioiden yhteistyöryhmän toimintaa. Samalla valtakunnallisen ETNO:n toimintaa tulisi laajentaa niin, että se pystyy tukemaan aikaisempaa paremmin maakunnallisten yhteistyöryhmien toimintaa.

38) 4 luku Kotoutumisen edistäminen kunnassa, kommentit:

26–28 § Kunnan rooli kotoutumisen edistämiseksi tulee muuttamaan merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien siirtyessä maakunnille. Varsinais-Suomessa lähes kaikissa kunnissa mm. pakolaisten vastaanoton tehtävät on organisoitu osana sosiaalipalveluita. Erityisesti pakolaisten vastaanoton ja kotouttamisen kannalta on keskeistä, miten viranomaiset kykenevät järjestämään pakolaisten asumisen. Asumisen järjestäminen tulisi mainita erityisenä kunnan kotoutumista edistävänä palveluna. ELY-keskus pitää hyvänä, ettei pienempien ja keskisuurten kuntien tarvitse tehdä erillistä kotouttamisohjelmaa. 27 §:ään tulisi lisäksi lisätä kohta pakolaisten vastaanotosta ja maininta monivuotisesta pakolaisten vastaanottosuunnitelmasta.

39) 5 luku Valtion kotoutumista edistävät toimet, kommentit:

33 § ELY-keskus esittää harkittavaksi osana maakuntaudistuksessa yleiskatteelliseen rahoitukseen siirtymisessä laskennallisen korvauksen korottamista jäljempänä 34 ja 35 §:ssä mainittujen korvausten

osalta. Näin uuteen lakiin ei jäisi kahta kokonaisuuden kannalta hyvin pientä korvausmuotoa ja siten hallinnolliset prosessit ja kustannukset jäisivät minimiin.

Edelleen ELY-keskus toteaa, että osa nykyisin kunnille korvattavista varhaiskasvatuksen erityiskustannuksista jää uudessa ehdotuksessa huomioimatta. Monet pakolaislapset, joiden perheillä on vaikeita traumakokemuksia, on sijoitettu päiväkotiin kahden lapsen paikalle. Nämä kustannukset jäisivät kokonaan kuntien vastuulle. Ko. kustannukset tulisi huomioida kunnille maksettavissa laskennallisissa korvauksissa.

34 § Asuntojen varaamisen kustannukset pakolaisten vastaanoton kokonaiskustannuksista ovat häviävän pienet. Ko. kustannukset voisi huomioida kiintiöpakolaisista maksettavissa laskennallisissa korvauksissa joko aikaistamalla niiden maksamista tai korottamalla maksettavaa korvausta. Korvausjärjestelmän tulisi olla mahdollisimman yksinkertainen eikä jatkossa olisi enää tarvetta tehdä erillisiä sopimuksia kuntien ja maakunnan välillä.

35 § Kts. edellä. Varsinais-Suomessa ko. kustannukset ovat olleet vuositasolla muutamia tuhansia euroja. Maakunnan sote-palveluissa olisi käytännössä hyvin vaikeata edes organisoida ko. kustannusten etsiminen ja korvausten haku. ELY-keskus esittää harkittavaksi edellä mainitusta korvauksesta luopumista ja siirtämistä yleiskatteelliseen rahoitukseen.

40) 6 luku Ilman huoltajaa maassa asuvaa lasta koskevat säännökset, kommentit:

42 § 1 momentissa on ilmeisesti virheellinen viittaus 36 §:n 1 momenttiin. Pitänee olla 39 §:n 1 momentti. ELY-keskus toteaa, että asumisen järjestäminen ilman kuntaa on hankalaa. Maakunnalla ei ole määriteltyä toimivaltaa asuntojen hankkimiseen. Käytännössä on tehtävä yhteistyötä kuntien kanssa.

44 § Maakuntaudistuksen yhteydessä edustajan määrääminen muuttunee niin, että hakemuksen oleskeluluvan saaneen lapsen osalta tekee maakunta, joka määräytyy lapsen kotikunnan, ei oleskelukunnan mukaan. Esityksessä on vanha viittaus oleskelukunnan toimielimeen.

46 § Edelleen edustajan tehtävästä vapauttamista voisi hakea maakunta, joka määräytyy lapsen kotikunnan mukaan.

41) 7 luku Rekisterisäännökset, kommentit:

Ei kommentoitavaa

42) 8 luku Erinäiset säännökset, kommentit:

Ei kommentoitavaa

43) 9 luku Voimaantulo, kommentit:

Kuntaan ohjaamista koskevat pykälät:

Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että ehdotetun kaltaiset muutokset eivät tue hallitun maahanmuuttopolitiikan perusteita. Yksi pakolaisten vastaanoton keskeisistä tehtävistä on asunnon järjestäminen Suomesta oleskeluluvan saaneelle henkilölle/perheelle. Maakunnilla ei ole suoraan asumiseen liittyviä tehtäviä kaavoitusta lukuun ottamatta ja siten kunnat on syytä pitää mukana aktiivisina toimijoina. Ehdotettu ja myös nykyinen pakolaisten kuntiin osoittamisjärjestelmä perustuu sekä kuntien että pakolaisten vapaaehtoisuuteen. Nykyisessä laissa kunnille on kuitenkin asetettu tiettyjä velvoitteita mm. pakolaisista maksettavien korvausten saamiselle ja näin on varmistettu kuntien halu tehdä sopimuksia ja sopia ELY-keskusten kanssa vuosittain sijoitettavien pakolaisten määrästä.

Ehdotetut muutokset vakiinnuttaisivat vallitsevat käytännöt, joissa Maahanmuuttoviraston ohjauksessa olevat turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskukset tukevat taloudellisesti ja käytännön järjestelyin oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden muutttoa pääosin paikkakunnille, joihin pakolaiset itse haluavat muuttaa. Muutto kohdistuu pääsääntöisesti suuriin kaupunkeihin pääkaupunkiseudulle, Tampereelle, Turkuun ja muutamaan muuhun maakuntakeskukseen. Keskittyminen korostuu etenkin silloin, kun sijoitettavien pakolaisten määrä kasvaa.

Edelleen Varsinais-Suomen ELY-keskuksen mielestä ehdotetut muutokset vähentäisivät niiden kuntia halua sitoutua pakolaisten vastaanottoon, jotka tähän asti ovat tehneet sopimuksen turvataksaan pakolaisista maksettavien korvausten saamisen. Tämä asia voitaisiin korjata jättämällä uuteen lakiin sopimuksen tekeminen kunnan ja maakunnan välillä laskennallisten korvausten saamisen edellytykseksi. Varsinais-Suomen kokemuksen perusteella kunnat eivät halua sopia erikseen kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Pakolaisten yhteismäärä on ratkaiseva. Kokemukset ovat osoittaneet, että mikäli kuntaan on kohdistunut vastaanottokeskusten tukemaa itsenäistä muutttoa, niin kunta on vastaavasti vähentänyt ELY-keskuksen kautta vastaanotettavien pakolaisten määrää.

Keski- ja Etelä-Euroopan viimeaikaisten kokemusten valossa lakiin tulisi ottaa säädökset pakolaisten kuntiin osoittamisesta, joilla voidaan erityisesti pakolaisten määrän noustessa turvata hallitun maahanmuuttopolitiikan edellytykset. Valtioneuvostolla tulisi olla tietyin tarkoin perustein mahdollisuus ohjata pakolaisten kuntiin osoittamista määräämällä sekä kuntia vastaanottamaan että pakolaisia sijoittamaan viranomaisten esitysten perusteella. Suomessa on vielä mahdollista vaikuttaa ns. pakolaisten asumiskeskittymien syntyminen ohjaamalla resursseja asuntojen hankintaan, kielikoulutukseen ja työllistymisen edistämiseen tasaisesti eri maakuntiin.

Ilman kannusteita ja veloitteita kuntaan ohjaamisen valtakunnalliset tavoitteet jäävät helposti vain suunnitelmiksi. Nyt esitetyssä muodossa kunta neuvotteluosapuolena ja aktiivisena kotouttamisen edistäjänä ohitetaan ja toisaalta taas yksittäisten pakolaisten muutttoa ei ole mahdollista ohjata tasaisesti eri puolille maata. Ehdotetun kaltainen järjestelmä etäännyttäisi kunnat tosiasiallisesti pakolaisten vastaanotosta ja vaarana on erityisesti asumisen järjestämisen laiminlyönti ja sen seurauksena mm. tiettyjen asuinalueiden eriytyminen maahanmuuttajien alueeksi. Yhtenä pitkänajan seurauksena saattaa Suomessakin olla maahanmuuttajataustaisten henkilöiden radikalisoituminen.

Varsinais-Suomen ELY-keskus esittää nykyisen sopimusjärjestelmän jatkamista. Laskennallisten korvausten saamisen edellytyksenä olisi edelleen sopimus maakunnan kanssa. Myöskään alaikäisten osalta ei tulisi luopua nykyiseen sopimusjärjestelmään perustuvasta mallista. On vaikeata ajatella että maakunta perustaisi perheryhmäkodin kuntaan ilman kunnan myönteistä suhtautumista asiaan.

Ehdotettu uusi malli tarkoittaisi käytännössä sitä, että nykyisin voimassa olevat sopimukset raukeaisivat ja maakunnat neuvottelisivat kuntien kanssa uusista sopimuksista. Tällöin riskinä on useiden, nykyisin pakolaisia vastaanottavan, kuntien irtaantuminen hallitusta pakolaisten kuntiin sijoittamisesta, koska kuntaan muuttavista pakolaisista saisi kuitenkin laskennallisen korvauksen. Tämä johtaisi käytännössä entistä suurempaan pakolaisten sijoittumiseen suuriin kaupunkeihin.